

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

כ"ב תשרי
תשפ"ד

גליון מספר 319

שמיני עצרת

דרך חיים

כמותי, ולכן גם בשמחתנו גם כן אני שמח יותר מכל האברים". עם ישראל הוא 'לב באברים' (הכוזרי ב' לו) ולכן מרגישים הם בצער האמונה יותר מכל האומות, ולעתיד בשכר זה זוכים להתענג משאר האומות על התייחדותם בה' יתברך.

שבת שלום!

שונה במהותה השמחה בסוכות מן השמחה בשמיני עצרת, אף שבשניהם אנו אומרים "זמן שמחתנו". שמחת הסוכות באה לאחר שסיימנו את הכפרה שהתיישרו הלבבות - "לישרי לב שמחה". אך השמחה בשמיני עצרת היא שמחה של "עשו לי סעודה קטנה", ההתייחדות שלנו עם ה' יתברך, בבחינת "משכני אחרך נרוצה". לאותה התייחדות מצא הזהר (ויגש רחב) רמז בפסוק "ולא עמד אתו בהתודע יוסף אל אחיו" (בראשית מה א), שכשם שיוסף המשנה למלך התייחד עם בני ישראל כך מתייחד הקב"ה, מלך כל הארץ, עם עמו. זהו זמן המיוחד לעתיד לבוא - "והיה ה' למלך על כל הארץ", שבאותו הזמן תהיה התייחדות מיוחדת לישראל עם הקב"ה ולא יהיה מקום לזרים בזה. לכן אנו שמחים שמחה שהיא מעין לעתיד לבוא. התייחדות זו היא כהתייחדות חתן וכלה, "כחתן יכהן פאר וככלה תעדה כליה" (ישעיהו סא י), שעיקר שמחתם כשאינן זר עמם.

בשמחת שמיני עצרת לא מתערבים הזרים משום שנאמר "לב ידע מרת נפשו ובשמחתו לא יתערב זר" (משלי יד י). ישראל בגלות עוברים יסורים קשים, לעתים שאין להם קצבה, ומוסרים נפשם על קדושת שמו יתברך, לכן בעת שמחתם לא יתערב זר. כעין זה כותב הגר"א בביאור הפסוק: "הענין שלעתיד לבוא יבואו כל האברים אל הלב ויאמרו הלא כלנו בני איש אחד נחנו, ולמה שמחתך יותר מאתנו? ויאמר הלב: הלוא בצרתכם מי מכם אשר מצטער עמו

העלון מוקדש לעילוי נשמת
אברהם (אנגלמן) בן משה אליהו ז"ל

כמים תינים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

בדרכו של ר' אריה

אחד מבני ביתו של הגאון ר' רפאל שפירא זצ"ל הגיע ארצה והוא חולה שחפת. לא היה לאותו צעיר היכן להתגורר, ולא היה מי שהסכים לאכסנו בביתו.

לכשנודע הדבר לרב והרבנית הודיעו מיד לאותו צעיר כי הינם מוכנים ומזומנים לאכסנו בביתו, חרף העובדה שר' אריה ורעייתו בעצמם היו מטופלים בילדים רכים וקטנים...

כיוון שהתגוררו בני הזוג בדירה בעלת חדר אחד בלבד, עברה הרבנית ולנה במטבח עם הילדים, בעוד הצעיר החולה שכן עצמו בחדר השינה בסמוך למיטתו של ר' אריה...

(איש צדיק היה עמ' 84)

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק חיה" 580546158

הלכה ומנהג

בליל שישי ויומו יחול הושענא רבה, שלפי דברי הזהר הוא זמן מיוחד לתשובה ותיקון הדין שנחתם ביום כיפור, משום שבו ביום מעבירים מלאכי מרום פתקים בעניין דינו של אדם. לכן נוהגים לברך איש את רעהו ב"פתקא טבא". הושענא רבה הוא גמר החיתום, היום האחרון של חיתום הדין, לכן מרבים בו בתפילה ובתשובה מעין יום כיפור. ר' יחזקאל לוינשטיין זצוק"ל כותב שיום כיפור והושענא רבה שווים בעניינם מלבד התענית, ועשרת הימים שבין יום כיפור להושענא רבה הם מעין עשרת ימי תשובה שבין ראש השנה ליום כיפור. בימי חג הסוכות האדם נבחן האם הוא עומד בקבלות אותן קיבל בימי התשובה ועל פי זה נחתם דינו.

הוזכר בירושלמי (ראש השנה פ"ד) על הכתוב "ואותי יום יום ידרושון" - 'זו תקיעה וערבה'. תקיעה היא סימן לתחילת הדין בראש השנה וערבה להושענא רבה שהיא חיתום הדין. השבלי הלקט (סימן שעא) כותב שיש הנוהגים להישאר ערים בליל יום הערבה ולעסוק בתורה מבראשית עד וזאת הברכה, משום שעד שמחת תורה ניתן להשלים את כל מה שהחסיר בשנים מקרא ואחד תרגים במהלך השנה. במחזור ויטרי אף מובא לומר 'נשמת' וקדושה כביו"ט וכן שאר תפילות החג. היו אף שנהגו להתענות ממש בהושענא רבה. עוד יש מנהג שנהגו להקיף את הר הזיתים בהושענא רבה, שיסנה קבלה מרב האי גאון שאם יקיפו שלוש מאות כהנים את הר הזיתים בהושענא רבה יקרבו בזה רגלי משיח צדקנו, ורמז לכך הוא בקריאת הפטרת גוג ומגוג בשבת חול המועד סוכות בשנים שאינה חלה ביו"ט ראשון.

הרוקח כותב שביום זה מרבים תפילה במהלך ההושענות ובסיומן על המים, משום שיום זה מרובה בקרבנות, ואנו יודעים שבעוון נדרים גשמים נעצרים, ולכן הביאו את הקרבנות ביום זה כשהמזבח מוקף בעצי ערבה ובזה אומרים ש'מה שנדרנו הבאנו - אף אתה לא תעצור, וכשם שערבה זו גדלה על המים כך תיתן לנו מים'. הלבוש כתב שיש להרבות בנרות כמו שמרבים ביום הכיפורים. עוד נוהגים אחר ההלל להתיר את איגוד הלולב "כפת תמרים" חסר ו', כלומר שכופתים את הלולב באגודה למשך ששה ימים ולא יותר מכן. מביא המטה משה שיום זה בו משכימים מתוך שמחה הוא אחד מאותן ההשכמות הנרמזות ב"וישכם אברהם" - אב (שנוהגים להשכים בט' באב עפ"י דברי השע"ת ס"י תרסד), בריאת עולם (דברי הפוסקים להשכים קודם הנץ בראש השנה), רבה (צומא רבה של יום הכיפורים), הושענא רבה,

המשך בעמוד הבא

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

מגילה (פורים). האשכנזים נוהגים שהחזן לובש קיטל. אחר סיום אמירת ההשוענות מניחים את ארבעת המינים ונוטלים חמש ערבות ומוסיפים תפילת על הורדת המטר ולאחר מכן חובטים בהן חמש פעמים. אדם שמתפלל ביחידות חובט גם כן עם הערבה על הרצפה במקום תפילתו.

טרם כניסת שמיני עצרת נוהגים לאכול מעט בסוכה ולומר תפילה על היציאה מהסוכה: "יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו כשם שקנימתי וישבתי בסוכה זו כן אצכה לשנה הבאה לישוב בסוכה של לוייתן". ויש מוסיפים: "רבונא דעלמא, יהא רעוא מן קדמך שאותן מלאכים הקדושים השיכים למצות סכה ולמצות ד' מינים לולב ואתרוג הדס וערבה, הנוהגים בחג הסוכות הם יתלו עמנו בצאתנו מן הסכה ויכנסו עמנו לבתינו לחיים ולשלום. ולהיות תמיד עלינו שמירה עליונה ממעון קדשך, ולהצילנו מכל חטא ועון ומכל פגעים רעים, ומכל שעות רעות המתרגשות לבא לעולם. ותערה עלינו רוח מפורם. וחדש פלייתנו לעבדך באמת באהבה וביראה. ונתמיד מאד בתלמוד תורתך הקדושה לתלמוד וללמד. וזכות ארבעה מינים ומצות סכה יעמוד שתאריך אפך עד שובינו אליך בתשובה שלימה לפניך. ונתקן כל אשר פגמנו. ונצפה לשני שלחנות בלי צער ויגון אני ובני ביתי ויוצאי חלצי. ונהיה כלנו שקטים ושלמים דשנים ורעננים. ועובדי השם באמת לאמתו כרצונך הטוב בכלל כל בני ישראל. יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך ה' צורי וגואלי".

שמיני עצרת הוא רגל בפני עצמו, ולכן טרם כניסת הרגל מקפידים הגברים לטבול לטהרתם. יש המקפידים להיטהר גם טרם תפילת שחרית של יום הושענא רבה.

הנשים מדליקות נרות כבכל ערב יום טוב, ומברכות עליהן "להדליק נר של שבת ויום טוב". בנות אשכנז נוהגות לברך שהחיינו בשעת הדלקת נרות ובנות ספרד יוצאות בברכת הבעל בשעת הקידוש. הטעם שאומרים "שהחיינו" על אף ששמיני עצרת הוא חלק מחג הסוכות משום שכאמור חז"ל הגדירו שהוא נחשב כרגל בפני עצמו. מרבית בריקודים עם ספרי התורה, ועושים ז' הקפות עם הספרים סביב הבימה. טרם סיום תפילת ערבית נוהגים לקרוא את תחילת פרשת "וזאת הברכה". בשחרית שבים ועושים הקפות ונוהגים להעלות את כל המתפללים לתורה בחמשת העליות הראשונות, ולשם כך שבים וקוראים את פרשת וזאת הברכה מתחילתה עד העלייה החמישית עד אשר יכלו העולים. לעליה השישית מעלים את חתן התורה שנבחר לסיים את התורה, ואחריו מעלים את חתן בראשית לקריאת תחילת פרשת

המשך בעמוד הבא

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק חיה" 580546158

הלכה ומנהג

בראשית. לאחר שקראו את פרשת בראשית מעלים אדם אחר לקרוא במפטיר את קרבן היום ואת ההפטר.

קודם תפילת מוסף או קודם חזרת הש"ץ נוהגים להתפלל תפילת הגשם, ומאז והלאה מוסיפים "משיב הרוח ומוריד הגשם" בכל תפילה (אמנם "ותן טל ומטר לברכה" לא מוסיפים עד ז' בחשון). אדם המתפלל ביחידות אינו אומר תפילת הגשם, אך מוסיף את הזכרת "משיב הרוח ומוריד הגשם" בתפילת מוסף.

יש הנוהגים לעשות הקפות שניות להראות חיבה נוספת לתורה. בצאת החג מברכים איש את רעהו בברכת "חורף בריא", ויש לעשות סעודת 'מלוה מלכה' כבכל מוצאי שבת קודש.

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

שוא"ת

עם הרב חיים אידלס

האם יש לברך על קפה במהלך הסעודה?

שאלה

החיי-אדם פסק שמברכים "שהכל נהיה בדברו" על שתיית קפה במהלך הסעודה. אולם להלכה לא פוסקים כמותו, ויש מדקדקים לברך "שהכל" לפני הסעודה ופוטרים בכך את הקפה שבסוף הסעודה, ומנהג זה נתפשט בעיקר אצל החסידים, ושמעתי שכן נהג מרן האמרי-אמת מגור זצ"ל.

תשובה

מה המקור והטעם להוספת מים ליין?

שאלה

מרן הרמ"א (או"ח קפג ב) פסק שאין צריך להוסיף מים ליין שלנו, משום שכיום היין שלנו אינו חזק דיו. אך בדברי מרן הבית יוסף הביא את דברי המדרש הנעלם (רות) שיש סוד גדול בהוספת מים ליין של ברכת המזון, וכן הביאו מרן המ"ב (ס"ק ו). לכן מרן האר"י הקדוש (שעה"מ עקב), הבן איש-חי והכף החיים האריכו שיש בזה המתקה גדולה לדינים, כמו שכותב הזהר (פ' בלק). ויש מחלוקת אימתי להוסיף את ג' טיפות המים ליין; לפי מרן המ"ב (ס"ק ה) עפ"י דברי הב"י יש להוסיף בתחילת ברכת "נודה לך". אמנם לפי דברי האר"י הק' מוסיפים בשעה שאומרים "ואכלת ושבעת וברכת את" - משום שמילה "את" היא כנגד מידת המלכות.

תשובה

כמים תיגם

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

מסיימים את התורה

שאלות על הפרשה

1. מי בירך את כל השבטים לפני משה רבנו?
2. מה זה 'פארן'?
3. מי מהשבטים זוכה לברכה הכי ארוכה?
4. מה זה 'חלקת מחוקק ספון'?
5. איזה מנהגים יש בשמחת תורה?
6. איך קוראים לחג הזה בתורה?
7. כמה פרשות יש בכל התורה?
8. מה אומרים בסיום קריאת החומש/התורה?

בסופו של החג הקדוש והמשמח חג הסוכות אנחנו מגיעים ל'שמחת תורה'. אנחנו שמחים על כך שאנו זוכים לסיים לקרוא בתורה את כל פרשות השבוע. לפעמים כשמסיימים דברים אפשר להיות עצובים, כמו למשל כשנגמר טיול או חופשה משפחתית. אבל יש דברים שאנו מסיימים אותם ויש לנו שמחה גדולה בלב, כמו אדם שסיים להשיג משהו שהוא מאד רצה. כשאנחנו מסיימים את התורה הלב מתמלא בשמחה לא בגלל שכבר איננו לומדים אותה, אלא בגלל שזכינו להקיף את כולה. לכן מיד כשאנו מסיימים את התורה אנחנו מתחילים לקרוא בפרשת בראשית, כדי לדעת שיש לנו מה ללמוד עוד, לפגוש מחדש ובצורה מתוקה יותר את הדברים הקדושים שהתורה מלמדת אותנו.

זאת הסיבה שאנחנו עושים הקפות עם ספרי התורה, כדי לרקוד ולשמוח בהם ולומר שאנחנו יכולים כל פעם להתחיל שוב את הלימוד וליהנות מחדש מהקדושה והמתיקות, ממש כמו מעגל שמסתובבים בו שוב ושוב.

איזו פרשה אתם הכי זוכרים מהשנה האחרונה? האם אתם זוכרים משהו ששיתם רצייתם לעשות שוב ושוב? למה?

ולדים יקרים,

תכננו לעלות תשובות לכתובת האייל:

kids@ish-tsadik.org.il

ומתנה מיוחדת תשלח בדואר לאחד מכם.

כמים תינים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

סיפור לאורו של ר' אריה

בנו של ר' אריה, הרב רפאל לוין, הלך בדרכו – הוא היה בעל מידות טובות, אהבת ישראל, דאגה לכל אחד, ושקד על התורה.

כשהרב רפאל כבר היה מאד חולה יום אחד באמצע הלילה הוא ביקש מבנו שיעזור לו לקום ממיטתו על מנת שיוכל להתחיל את היום. אמר לו בנו כי זו שעת לילה מאוחרת ועוד לא בוקר, ושיישן עוד כמה שעות על מנת שיוכל להתחזק בגופו. משראה זאת ר' רפאל ניסה לקום בכוחות עצמו, עד שלא יכול היה הבן לעמוד מנגד ובא לסייע לו לקום.

מיד אמר ר' רפאל לבנו: תדע לך שכל יום הוא יום של עבודה חדשה, כנגד היצר שמנסה למנוע מאיתנו לעבוד את ה'. צריך כל יום להתגבר כמו אריה לקום מן המיטה ולעבוד את ה' בשמחה.

כמה פעמים קשה לנו לקום מהמיטה בבוקר, קשה עלינו ההתאוששות מן השינה. אך אם נשים מול העיניים שלנו איזה דברים חשובים וטובים אנחנו יכולים וצריכים לעשות היום יהיה לנו את הכח להתגבר ולקום בזריזות כמו אריות מהמיטה. האם יש לכם עצות טובות נוספות איך להזדרז לקימה בבוקר ולהתגבר על העייפות?

שבת שלום וחג שמח!